

Maj-himlen

Sammanställt av Sven Mårdh

Planeter synliga för blotta ögat: Venus (afton), Mars (afton), Jupiter (afton till omkring den 25 april) och Saturnus (afton–morgon).
Ljusa asteroider: Ingen av magnitud +9,0 eller ljusare!
Ljus komet: C/2009 P1 (Garradd).

----- Vecka 18 -----

- 1 T 00.00 Saturnus: Titan max östlig från planeten.
- 1 T 22.15 **Mars** (mag -0,0) och **Regulus** (mag +1,3) **11° respektive 14° uppe till höger om månen.** Den röda Mars är 5,7° till vänster om den mer blåvita Regulus. Månfas 75%, höjd 31° i S, solhöjd -9°.
- 3 T 22.15 **Saturnus** (mag +0,3) och **Spica** (mag +1,0) **15° respektive 13° till vänster om månen.** Den gulvita Saturnus är 4,9° uppe till vänster om den blåvita Spica. Månfas 92%, höjd 22° i S, solhöjd -9°.
- 4 F 14 Asteroiden (7) Iris i opposition i Vågen (Libra). Mag +9,5, dekl -21°.

4 F 20.31 **Venus nordligast, deklination +27°49'27"**. Detta är planetens nordligaste läge fram till år 2239 enligt flera sajter på internet. Jag har dock inte kunnat bekräfta detta med en säker källa eller egna beräkningar. Jean Meeus skriver i sin bok *Astronomical Tables...* (andra utgåvan, 1995) att inget nordligare läge inträffade under hela 1900-talet fram till 2020. Programmet MICA förlänger den perioden till år 2050. Kalendern *Der Sternenhimmel* säger att detta är Venus nordligaste deklination under åren 1900–2200. Det inträffar en nästan lika extrem nordlig deklination om åtta år – den 4 maj 2020: +27°49'01".

- 4 F 22.15 **Saturnus** (mag +0,3) och **Spica** (mag +1,0) **i en läcker triangel med månen:** Saturnus 7,2° och Spica 3,4° ovanför månen. Saturnus 4,9° uppe till vänster om Spica. Månfas 97%, höjd 15° i S, solhöjd -9°.

- 5 L 00.00 Saturnus: Titan söder om planeten. Stjärnan HIP66280 (mag +8,2) står bara 38" Ö om Titan, som är av snarlik magnitud.
- 5 L 09 Asteroiden (7) Iris närmast jorden, avstånd 1,93 AE (289 miljoner kilometer).

5 L 20.29 **Supermånen går upp i sydost.** När fullmånen inträffar nära den tidpunkt då månen samtidigt är närmast jorden (perigeum) ser man tydligt att den är större än vanligt. Detta är extra tydligt vid månens upp- och nedgång då man genom en synvilla även i normalfall uppfattar månen som större än när den står högre upp på himlen. Fenomenet med supermånen syns bäst vid månadens fullmåne men även bra i juni.

- 5 L 22.00 Aldebaran (mag +0,8) försvinner i skymningen. Höjd 3,7° i NV, solhöjd -7°.
- 5 L (21) Den svårobserverade meteorskuren Eta Aquariiderna når maximum, ZHR 40–85 meteor/ timme. Radianten, vid RA 22h33m dekl -1° i Vattumannen (Aquarius), går upp först kl 02.33 den 6/5 då solens höjd är -12°. Vid den borgerliga gryningens början kl 03.55 är radiantens höjd bara 10°. Fullmånen stör dessutom påtagligt. Syns 19 april–28 maj. Snabba meteor (66 km/s). Moderkometen är den berömda 1P/Halley, som också är upphovet till Orioniderna i oktober.

6 S 04.36 **Supermånen går ned i sydväst.** Se mer information 5/5 kl 20.29.

- 6 S 05.35 ○ **FULLMÅNE** i Vågen (Libra), i söder 00.38 (höjd 13°), ned 04.36, upp 22.00.
- 6 S 06 Månen närmast (perigeum), 356 955 kilometer från jorden. **Årets minsta avstånd.**

- 6 S 22.30 **Venus** (mag -4,7) **endast 0,8° nedanför Elnath** (mag +1,6). Venus

höjd 15° i NV, fas 22%, diameter 41". **Venus håller sig inom 2,5° från Elnath mellan 1 och 23 maj.** Venusfasen går nu att se i en fältkikare.

----- Vecka 19 -----

- 7 M 01.00 Antares (mag +1,0) 12° nere till vänster om månen. Månfas 99%, höjd 10° i S, solhöjd -15°. Antares höjd bara 3,1°.
- 8 T — Meteorskuren Eta Lyriderna i maximum, ZHR 3 meteor/ timme. En nyupptäckt skur med C/1983H1 IRAS-Araki-Alcock som moderkomet. Kometen blev som ljusast mag +3/+4 och kom nära jorden 1983 (5 miljoner km). Omloppstiden är nästan 1000 år. Cirkumpolär radiant vid RA 19h08m dekl +44° (mellan Vega och Delta Cygni). Syns 3–12 maj. Medelsnabba meteor (44 km/s). Osäkra data – vissa observationer tyder på att skuren når maximum den 10 maj. Månen går upp senare och stör därför mindre om man observerar vid det senare datumet.
- 8 T 01.00 Antares (mag +1,0) 5,8° nere till höger om månen. Månfas 95%, höjd 6° i SO. Antares höjd bara 3,3°.
- 8 T 03.40 Månen sydligast, deklination -22°41', månfas 95%, månhöjd 8° i S, solhöjd -6,8°.
- 8 T 22.09 Betelgeuse (mag +0,4) försvinner i skymn. Höjd 3,0° i V, solhöjd -7°.
- 9 O 00.00 Saturnus: Titan max västlig från planeten. Iapetus finns nordväst om Titan, på liknande avstånd från Titan som Titan befinner sig från Saturnus. Även de följande dagarna kan Iapetus ses nordväst om Titan även om positionerna gentemot Saturnus förändras.
- 10 T 01 Klotformiga stjärnhopen M5 i Ormens huvud (Serpens Caput) högst i söder vid midnatt. Höjd 33°, solhöjd -14°.
- 11 F 02 Merkurius i Väduren (Aries).
- 11 F 03.17 Algol-minimum. Höjd 14° i N, solhöjd -8°.
- 12 L 05 Uranus i Valfisken (Cetus).
- 12 L 07 Kometen C/2009 P1 (Garradd) i Kräftan (Cancer).

Maj-himlen, forts

- 12 L 23.47 ● **SISTA KVARTERET** i Stenbocken (Capricornus), upp 01.51, i söder 06.51 (höjd 18°), ned 11.22.
13 S 15 Jupiter i konjunktion med solen.

Vecka 20

- 14 M 00.06 Algol-minimum. Höjd 10° i N, solhöjd -12°.
14 M 02 Solen i Oxen (Taurus).
14 M 11 Jupiter i Oxen (Taurus).
15 T 19 **Venus** (mag -4,6) **stationär i Oxen (Taurus), rörelsen blir därefter retrograd.** Venus 1,9° från Elnath (mag +1,6). Venus fas 13%, diameter 47".
16 O 10 Kometen C/2009 P1 (Garradd) inte längre cirkumpolär (alltid ovanför horisonten).
16 O 23.06 **Nautisk gryning/skymning upphör.** Stjärnbilderna börjar bli allt svårare att se på den ljusa sommarhimlen. Sista gången för säsongen som solen kommer mer än 12° under horisonten är mellan kl 22.37 och 23.06.
17 T 00.00 Saturnus: Titan max östlig från planeten. Även Rhea finns på den östra sidan, ett stycke närmare planeten.
19 L 18 Månen fjärmast (apogeum), 406 448 kilometer från jorden. **Årets största avstånd.**
20 S 02 Asteroiden (3) Juno i opposition i Ormens huvud (Serpens Caput). Mag +10,2, dekl -3°.
20 S 19 Asteroiden (3) Juno närmast jorden, avstånd 2,37 AE (355 miljoner kilometer).
20 S 22.45 Procyon (mag +0,4) försvinner i skymningen. Höjd 3,7° i V, solhöjd -7°.
20 S 22.56-04.49 den 21/5 Ringformig solförmörkelse (den 58:e av 73 i Saroscykel 128). Den ringformiga fasen syns i södra Kina (soluppgång), korsar Japan (tidig morgon) och norra Stilla Havet för att sedan dra in över västra USA (sen eftermiddag/solnedgång). **Den partiella fasen kan bland annat ses från den nordligaste tippen av Sverige.** I Kiruna är 4% förmörkad när solen går upp kl 02.00. En kvart senare är förmörkelsen slut. I Norrköping kan vi tyvärr inte se något av förmörkelsen. Vi får vänta till den 20 mars 2015 då en total solförmörkelse syns som partiell härifrån (85% av soldiametern). Den totala fasen syns vid detta tillfälle från bland annat Färöarna och Svalbard.

Vecka 21

- 21 M 00.00 Saturnus: Titan söder om planeten. Rhea finns på den östra sidan.
21 M 01.47 ● **NYMÅNE** i Oxen (Taurus), upp 04.24, i söder 13.14 (höjd 52°), ned 22.11.
21 M 12 Merkurius i Oxen (Taurus).
22 T 09 Merkurius (mag -1,6) 0,4°N om Jupiter (mag -2,0). En konjunktion som är omöjlig att observera då planeterna står bara 6° från solen.
22 T 13.56 Månen nordligast, deklination +21°10', månfas 2%, månhöjd 53° i S, solhöjd 50°.
22 T 22.15 **Venus** (mag -4,4) **5,6° uppe till höger om den tunna månskärn på mycket ljus himmel.** Månfas 3%, höjd 3,7° i NV, solhöjd -4,5°. Venus fas 7%, diameter 52", höjd 8,9° i NV. **Venusfasen är nu, tack vare Venus närhet till jorden, mycket lätt att se i en fältkikare – en del skarpögda personer kan till och med se den för blotta ögat.**

- 23 O 22.30 **Venus** (mag -4,3) **13° till höger om månskärn på ljus himmel.** Månfas 7%, höjd 6,6° i NV, solhöjd -5,4°. Venus fas 6%, diameter 53", höjd 6,7° i NV.

- 23 O 23 Neptunus i kvadratur (90°Ö om solen) i Vattumannen (Aquarius).
25 F 00.00 Saturnus: Titan max västlig från planeten. Stjärnan 72 Virginis (mag +6,1) finns 6°N (dubbla Titan-avståndet) om Saturnus.

- 26 L 22.57-00.16 **Månen ockulterar stjärnhopen M67** i Kräftan (Cancer) med undantag för den nordligare delen som aldrig skymms. Ockultationen är svår att se på grund av den ljusa himlen och ett teleskop är ett måste (kan du se något i en fältkikare?) Början sker vid månens mörka rand. Höjder vid starten: månen 14° i V/solen -6,6°; och vid slutet: månen 3,8° i V/solen -9,7°. Månfas 30%.

- 27 S 13 Merkurius i övre konjunktion (bortom solen).
27 S 23.30 **Mars** (mag +0,4) **och Regulus** (mag +1,3) **19° respektive 8° uppe till vänster om månen.** Avståndet mellan Mars och Regulus har nu ökat

till 13°. Månfas 40%, höjd 12° i V, solhöjd -8°.

Vecka 22

- 28 M 01 **Antares** (mag +1,0) **högst i söder vid midnatt.** Höjd 5,0°, solhöjd -10°. Antares-fenomenet: stjärnan var bäst synlig (högsta höjd på mörkaste himlen) redan den 17 april kl 03.43.
28 M 22.16 ● **FÖRSTA KVARTERET** i Sextanten (Sextans), ned 01.09, upp 12.02, i söder 18.52 (höjd 35°).
28 M 23.30 **Mars** (mag +0,5) **och Regulus** (mag +1,3) **bildar triangel med månen.** Mars 9° uppe till vänster och Regulus 11° uppe till höger om månen. Avst. Mars-Regulus 14°. Månfas 51%, höjd 14° i V, solhöjd -8°.
29 T 00.00 Saturnus: Titan (och Rhea) norr om planeten. Rhea ligger närmare Saturnus.
29 T 07 Merkurius i perihelium, 0,31 AE (46 miljoner kilometer) från solen.
29 T 22.25 **Venus** (mag -4,0) **försvinner i skymningen.** Höjd 2,7° i NV, solhöjd -4°. Venus fas 2%, diameter 56".
30 O 23.30 **Saturnus** (mag +0,5) **och Spica** (mag +1,0) **19° respektive 18° till vänster om månen.** Saturnus står 4,8° ovanför Spica. Månfas 72%, höjd 15° i SV, solhöjd -8°.
31 T 01 Klotformiga stjärnhopen M13 i Herkules (Hercules) högst i söder vid midnatt. Höjd 68°, solhöjd -9°.
31 T 23.30 Mars (mag +0,5) bara 14'S om Chi Leonis (mag +4,6). Mars höjd 20° i V, solhöjd -8°. En kikare är nog ett måste för att se Chi.
31 T 23.30 **Saturnus** (mag +0,5) **och Spica** (mag +1,0) **8° respektive 4,1° uppe till vänster om månen.** Saturnus står 4,8° ovanför Spica. Månfas 82%, höjd 15° i SV, solhöjd -8°.

Notera: IMO (International Meteor Organization) har slagit ihop flera mindre meteorskurur till "antiheliumkällan" (från engelskans Antihelion Source), förkortat ANT. Orsaken är att det stundtals är för svårt att urskilja de enskilda skurarna. ANT presterar 1-5 meteor/timme (ZHR) och har en diffus radiant alltid belägen cirka 12°Ö om den punkt som ligger mittemot solen, därav dess namn. Ett undantag är tiden från ungefär andra hälften av september till början av december, då Tauriderna är aktiva. Under maj rör sig ANT:s radiant genom Vågen (Libra), Skorpionen (Scorpius) och Ormbäraren (Ophiuchus). Meteorerna är ganska långsamma (medelhastighet 30 km/s).